

Prof. dr. Vid Jakulin

Odgovornost za zlorabe v kriznih razmerah

Epidemija COVID-a 19 je razkrila številne pomanjkljivosti in šibke točke v delovanju družbenih sistemov. Posebej izpostavljeno je bilo zdravstvo. Kot vedno, so se tudi v razmerah epidemije, našli ljudje, ki so krizno situacijo izrabili za lastno okoriščanje (npr. z nabavo in uvozom neustreznih zaščitnih sredstev, neustreznih testov ali neustreznih medicinskih pripomočkov za pomoč obolelim). Ponudniki takšnih sredstev so morali biti povezani z odločevalci, saj brez njihove podpore in odobritve neustreznih sredstev ne bi mogli prodati. Pri tem je šlo pogosto za posle v vrednosti več kot milijon evrov.

Glede na to, da so nekatera dejanja po svoji vsebini in številu žrtev podobna nekaterim kaznivim dejanjem zoper človečnost, je na mestu razmislek, da bi dejanja, izvršena v času epidemije ali podobnih kriznih razmer, opredelili kot kvalificirane oblike kaznivih dejanj ali celo, da bi oblikovali posebno kaznivo dejanje, v katerem bi zajeli različne vrste zlorab v kriznih razmerah (npr. kaznivo dejanje zlorabe v kriznih razmerah).

Okoliščine, v katerih je dejanje izvršeno, so toliko pomembne, da je dopustno in smiselno oblikovati kvalificirano obliko kaznivega dejanja. Celo navadna tatvina, kot eno od najbolj pogostih kaznivih dejanj, dobi drugačen pomen in težo, če je storjena ob požaru, povodnji ali podobni naravni nesreči, ali če storilec stori tatvino tako, da izrabi nemoč ali nesrečo drugega. Podobno lahko rečemo za podkupnino, ki bi jo nekdo sprejel v času epidemije za to, da bi odobril nakup in uporabo neustreznih zaščitnih sredstev.

Ne moremo živeti v iluziji, da je epidemija COVID 19 zadnja epidemija, ki nas je doletela, ali da nas ne more doleteti kakšna druga nesreča, ki bi povzročila krizne razmere (npr. vojna v drugi državi, ki povzroči krizo tudi v drugih državah – npr. begunska kriza). Zaradi navedenega je smiselno opraviti vsestransko in poglobljeno razpravo o inkriminiranju dejanj, storjenih v kriznih razmerah. Zaradi načela zakonitosti in pravne varnosti v kazenskem pravu morajo biti vsa dejanja in kazni za takšna dejanja določena z zakonom, še preden so storjena. Vsekakor se je treba izogibati ad hoc posegom v Kazenski zakonik, ki kljub dobrim namenom, lahko povzročijo več škode kot koristi.